

НЕМА ТАКОЇ ПОДИ В ЖИТТІ, ПРО ЯКУ НЕ МОЖНА Б РОЗКАЗАТИ ІНКАВО І ПОПУЛЯРНО.

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА

В РОБІТНИЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ ВІДБІВАЄТЬСЯ ЖИТТЯ І БОРОТБЯ ПРАЦЮЮЧОЇ КЛАСИ.

У ВОГНЯНОМУ ПЕКЛІ.

(Написав А. Синклер.)

На сталевирному заводі одного разу трапилася надзвичайна подія.

Було це о восьмій годині вечора в суботу. В ливарнім відділі, коли робітники личної зміни виймали з одличовної кутий розпечений на червоно сталевій ливков, що важив двадцять шість тонн.

Для кожної створінової людини одвідали один із таких заводів і ввійти в одну з ливарних майстерень це все одно, що ввійти в саме пекло.

Гуркіт стоїть оглушливий, немовирини. Парові молотки падають із глухим гуком; залізи плити й бруси відкладаються в бік з металевим дзвоном, який розлігається далеко навколо; реве пара під високим тисненням; вершать парові машини, що різьнуть розпечений до білого жару метал.

Враз розлігається гук.

Що ж таке сталося? Та нічого видатного. Тільки те, що відбувається тут щодня, що-дня робітники переводять бесмертний "жук", і з нього летять розпечені металеві язички по думу на тридцять сорок футів заввишки і підіймаються від нього й жалдіють лізьуть усе навкруги.

А серед цього гуркоту і сясного світла ворухнуться під півгоди людські постаті.

Обливаючись потом, почорніли від диму й сади, вони протрухуються спокійно й працюють. Вони керують палючими горнами, ревучими валцями й шумливими машинами.

Джон Сміт працював біля так званого "відкритого горна". Ці горна влаштується біля самої відливної ями, і якщо їх сполучається підземним тунелем.

Один із товаришів Джона Сміта, Бенджамін Стенал, похилився був прикрити лашую рухомого жувала, який підіймає з одличовної ями величезну, до білого розпечено масу. Якимсь чином неспасаний Бенджамін упав у яму. Можливо, що од страшного жару, що підіймався від ливки, а закрутилася йому голова, чи нестерпиме світло засліпило його так, що він не бачив, куди клав ногу.

Проте якийсь чудом він упав не на розпечену сталеву колону, а в вузьку просторину

риша, що був уже охолошений подум'ям.

Він нахилився й не зважаючи на те, що його страшенно обжекло, і що він міг упасти разом із своєю ношею в цій тісній просторині, підняв товариша на руки й швидко рушив назад до виходу з ями.

У нього ще вистачило сили

ввійти задом у тунель, але потім він упав безпритомний на свого врятованого товариша.

Там їх чекали вже інші робітники. Вони негайно підбігли, погасили одежу, яка на них горіла, потім обережно віднесли обох по драбинці нагору, де їм зразу ж подали першу медичну допомогу.

сив на нього тверді кицьки травни й обкладав свою частку доволка, аби осіни й весни дощі не споліскували гною й не заносили його в яруги. Вік свій збув на тім горбі.

Не раз, як заходяче сонце заставляло Івана, наверху, то несло його тіль із торбом разом далеко на ниву. По тих нивах залагала тіль Іванова, як вєлетня, схиленого в поєси. Іван тоді показував пальцем свою тіль і говорив горбові:

"Ото ж ти мене, небоже, зібав у-дугу! Але доки мене

Не забудь, татку, хустку червону!

І в знак згоди звідтіля, з широчезно просторого моря, піднімалась рукля баркаса.

А баркас все тікав, і тікав.

Довго, довго дивилась Фатима.

Он далеко, далеко поплив тільки клантік біле...

Он зник... знов вирнув... знов зник... і, не стаю.

Колівалась блакить, мов зливалася з водою. Тихо хвиля торкалася ніг у Фатими. Зливалася Фатима, ще раз глянула, там надія, там... все... і побігла, мов кізка, між гори.

Сіло сонце. Потемніла блакить і розсіпалась зорі...

Ой, давно а чи не було море спокійне?

Не пізнала на ранок Фатима. Мов скажене, ревла воно; пнилось, рвало каміни. Груді чорні, страшні важко дихали; го здіймались вгору, до неба, на скелі п'ялися, то в безодню кудись осушались. І ревла, і стогало, і плакало море.

Тужить вітер, сумує над ним. Зливалася Фатима. Очі чорні, страшні жахом сповились вміть і в'їлися у море. Серце в грудях тривожно забилося, руки в коси в'їлися, а з грудей диким розлічем виривався зойк! "Тато!" і мов скошена квітка, на берез упала.

Спалахнула червона заграва на сході.

Ранній вітер... Наче кров'ю, запінилося море, піднялося, заревло, в барабани забилось стозвучні... Гук гармат, зойки, плач... сколихнувся скелі, відвилітала земля... Раптом:

Тра-а-а...

Розбилось об скелі, і на берез сумний розлетілись уламки баркаса.

А між ними на шоглі прив'язана хустка червона.

ГОРБ.

(Написав В. Стефанік.)

Відколи Івана Дідуха замітали в селі газдою, відтоді він мав усе лиш одного коня і малий візок з дубовим дишем. Коня запрягав у парку, сам себе у борозну; на коня мав реміну шлею і нашильник, а на себе Іван накладав малу, мотузину шлею. Нашильника не потребував, бо дівою рукію спірав може ліпше, як нашильником.

То як'ягнули сполі з поля, або тій у поле, то одтак і на коні і на Івані жили виступали, одтак і обом під гору посторонки мовулися як струї, й одтак з гори водочились по землі. До гори ліз конь, як по льоду, а Івана як коли би хто буком по чолі тріску, така велика жидя напухла йому на ноги. З гори конь виглядав, як би Іван його повисив на нашильнику за якусь велику провину, а ліва рука Івана обвивалася сітєю синих жил, як ланцюгом із синьої стали.

Не раз ранком, ще перед сходом сонця, іхав Іван у полі польовою доріжкою. Шлею не мав на собі, лишень шов із правого боку і тримав дишель, як би під пахою. І конь і Іван держалися, кріпко б'їт Іванових, відпочивай через щі. То як їм думалося сходити з гора, то бігли. Бігли в долину, лишад за собою сліди коліс, коня і широчених п'ят Іванових. Придорожні злілі і бадиля гайдалося, викинувалося на всі боки за возом і скидало росу на ті сліди. Але часом серед найбільшого розгону, на самі середній гори, Іван починав налігати на ногу і спинався коня. Сідав коло дороги, брав ногу в руку і синави, аби навіть те місце, де будик забив.

Та що нугу сапою скреби, не ти її синавою промивай, говорив Іван з пересердя.

Як не міг будика витягнути до кудалого гору вгору дав ногу і встаючи казав:

Не бійся, вигнешь та й сам випадеш, а я не маю часу з тобою панькатися.

А ще Івана кликали в селі Переломаним. Має у поєси хибу, бо все ходив схилений, як би два залізи краки стягали тулуб до ніг. То його вітер підвив.

Як прийшов із війська додох, то не застав ні тата, ні маму, лишень хатину завадену. А все го маєтку лишив йому тату бугату горба, що найвищого й що найгіршого над усе сільське поле. На тім горбі копали жінки пісок і зивав він врами та печерами під небеса, як страшній вєлетень. Ніхто не орав його й не сів, і межі нікої на нім не було. Лиш один Іван узивав свою пайку копати й сїяти. Обидва з колес добували гною під горб, а сам уже Іван носив його мідком на верх. Часом на дошці ниви спав з горба його голосний крик:

— Бє-єх, як тобою гринну, та й по нитці розлетішся, який же ти тяжкий!

Але, віддай, ніколи не гринув, бо шкочував міха й поволі його спускав із плечей на землю. А раз увечері оповідав жінці дитям таку пригуду.

— Сонце пражить, але не праить, — аж вогнем сипле, а я коліну з гном фаверх, аж шкура з колін обскає. Піт із-за кожного пласка прісок, та й так і так мені солоні в роті, аж гірко. Ледве я добився на-гору. А на-гору такий вітерець дунув на мене, але такий легенький, що аї! А підій же як мене за мінуту в поперець зачало ножами шпикати, — гадав, що минує!

Він сеї пригоди Іван ходив усе зібраний у поєси, а люди прозвали його Переломаним.

Але хоч горб його переломив, то політки давав добрі. Іван бив палі, бив кілля, вино-

согі носить, то мусиш родити хліб!

Ще Івана знали в селі з того, що курей муштрував. То так він їх научував, що жадна не важилася поступити на повіді в порпати гній.

Та й хіба ще то, що Іван ніколи не в коло стола. Все на лаві!

Був я наймитом, а потім вибув десяти рік у війську, то стола не знав та й коло стола мені їда не їде до трунку.

Отакій був Іван, дивний і з натурою, й з роботою.

ПЕТЛЮРІВСЬКА "НАЦІОНАЛЬНА РАДА".

Ой, коли збиралась народитись "Рада" була себе в груди, плакала громада: "Ой ізвідки ж' лихо, ой, і що ж то буде! Будуть із нас кпоти і сміятись люде".

Ой, як народилась у хатині вбогій, Затремтіли руки, затрусилась нога, Голова схилилась до землі, до долу, Очі не дивились на дитину-квола.

Щоб дитина людське око не жахала, Узали до неї в вишкі генерала. Та не заминив він діючої корови, І не було в дитині ні краплини крові.

І понесла нянька ту дитину в Польщу, Щоб зробити з неї бад'юрну й дощу. Але по дорозі гратись з нею стала, Високо дитину вгору підкидала.

І впустила якось на каміни бідну, А дитина мала голову не мідну, Не обійшло їй години, не пройшло й хвилини, І не стало в світі бідної дитини.

Валентин, (Олець)

ЧЕРВОНА ХУСТКА.

(Написав П. Горбенко.)

Опівдні море було спокійне. Тихий шепіт його в якусь казку наставив сплітався й снував понад морем... горамі...

Легкі хвилі, пустотливі, берет лизали скелястих.

Розливалось, сміялось сонце. Хмарі чайок морських, мов сніжниками, море встидали, го здіймались в блакить... белко-тали... радій...

Було тихо, привітно, "красиво..."

Там, під скелею, де спинались човни, чорні люди метушилися споряджали баркас у дорогу, а між ними метелик маленька Фатима. До найстаршого з них, жартуючі в очі дивилась, усміхалась, прошептала:

— Привези ж мені хустку червону!

— Той до неї привітно звертався:

Привезу, привезу, мого доно!

І сміялась, раділа в надії Фатима...

Ось у шепіт морський врізався плескіт весла. Розлетілись краплями хвилі. Нап'яло доб, надудось із латок полотнинних, вітрило. Сколихнувся затріщав, мов кістками старими, баркас і поплив, коліваючись в море.

А Фатима за ним навздогін по коліна у воду з дна морського камінички ловить, а у слід за баркасом шпурляє, заливається сміхом:

"КРАСІН" В ПОЛЯРНИХ ЛЬОДАХ.

НАРИС М. ШПАНОВА

(Продовження)

Очі Великого Августа.

Вахтенний начальник, Борис Михайлович Бачманов пішов спати з червоними стомленими очима. Його місце заступає кремезаній Август Дмитрович Брейнкопф, "Великий Август". Значить о четвертій.

Август Дмитрович, зарившись загальним напруженим чеканням, підходить до правого борту і солідно підносить до очей бінокль. З цієї хвилини його дебела постать не сходить з середнього мстка, де тільку тільку зрідка порушує скріплина штурвала. За спиною Брейнкопфа на штурвалі старший керманіч Салін. Його чорні від запобіжливих окулярів очі нерухомо втуплені вперед. Наче він спрямовує корабель не по чутивій картушці компаса, а держить путь на одну якусь точку, що притягує його до себе в цьому безобрійному пейзажі крижаних степів.

Але минає година. А попереду нічого немає. Виникають сумніви, чи вірно вказав Чухновський? Чи не помилувався наш Заратустра-Одескєів, визначаючи місце групи. Ми майже щільно дійшли до вказаних точок, а на-густих

горосах не видко жадних-ознак-людини.

А проте, які-мають бути ці-ознаки? Ніхто з нас ніколи в житті не бачив людей, що забудили в подобній дустелі.

Брейнкопф спокійно стоїть з біноклем. Як звичайно, повільно піднімає він руку до чорного Цеуса, солідно підносить до очей рогації трубки. На хвилину він відводить бінокль, вдивається в обрій незобразним оком, діля знов підносить Цеуса до очей. Через хвилину він меланхолійно говорить:

— Мені здається, що я бачу людей!

Я й собі дивлюсь через свій 12-тикратній бінокль, що пожертвував мені "на бідність" із штурманських резервів Юрій Костянтинівич. Хоч у ньому й дванадцять крат, але він таки поганим. Від давности його лінзи покаламутніли, як очі моряка, що все життя дивився на море проти солоного вітру. Якісь невизнані обриси рострих білих верхівок маячать в круглих окулярах, і я вагаюсь, чи та чорна риска, що стирчить на одній з верхівок, людина чи ні. Надто невизнані її обриси проти марева, десятки яких я бачив сьогодні.

Але Брейнкопф говорить:

— Так, це людина.

І саме тому, що сказав це Август Дмитрович і що говорить він це так само спокійно, флегматично, як вимовляє звичайний вахтенний наказ, йому не можна не повірити.

Повернувшись до керманіча, він спокійно наказує:

— 12° праворуч!

І так само спокійно, наче мова ходить не про мету нашої експедиції, а про те, щоб обій-

ти червогу людину, керманіч Салін намагає на штурвал. Повільно крутиться колесо, курсова риска підходить до нового рубко картошки. Картушка довго колівається, перш ніж зупиниться проти жирної курсової риски. Нарешті, Салін, відірвавши очі від блискучого мідного компаса, кидає у вікно:

— На рубмі!

Перевіривши на верхньому компасі, Брейнкопф стверджує:

— Так держати!

— Есть так держати!

Люди на кризі.

Хоч у каламутні стекла цього біноклю не видко нічого, але я цікавито переконаний, що групи ми наїшли. Питання-яку? Звістка, мов блискавка, облітає корабель. Всі, хто вільний, вибігають на верхню палубу. Всі біноклі спрямовуються тепер в один напрям.

Розштовхуючи людину "Красін" іде новим курсом. Наве кілька хвилин минають п'ять годин, відтоді, як Брейнкопф вперше побачив чорну крапку.

Невизрана риска перетворюється у виразу постать людини. Навіть в каламутні стекла мого бінокля видко, як ця людина чє від часу підіймає руки. Але на торосі тільки одна постать. Де-ж ті троє, що їх бачив Чухновський? Невже 12 годин нашої подорожі надто багато для того, щоб врятувати людей, які чекають на нас більш як місяць? Невже море встигло пожерти двох чоловіків? У цих льодах життя людини-ніщо проти руху безмежних білих просторів, проти дихання холодного ві-

тру, проти безодні полярного моря. Тут людина лідиє мізерній мікроб, якого не побачити в жадній мікроскоп. Тут і для нас, таких самих мікробів, смерть набирає цілком особливого змісту.

Із-за верхівки торосу здіймається темна постать бородастого чоловіка; за півкілометра його видко щільно виразно. Цей чоловік увесь час дивиться в бінокль в бік "Красіна". Інколи він махає руками, робить нам якісь знаки. Ось він нахилився до торосу, видко тільки його спину. Ось він знов піднявся, знов підносить до очей бінокль. Тепер він нахилиє в бік голову, і з руху його зрозуміло, що він з кимсь розмовляє. Значить, на льоду за торосом є ще люди, ті двоє, яких бачив Чухновський.

Але тепер вже можна бачити, як коло п'яти торосу ворухнуться чорна крапка. Десять хвилин по тому чорна крапка перетворюється в голову людини. Час від часу голова піднімається.

Рівно в 7-й годині 12. липня. Над гострою верхівкою тороса вистромилась кремезаня постать людини, зодягненої в темно-зелений забруднений підтоский комбінезон. На голові шкряканий чорний шолом з піднятими вгору навушниками. Лице зовсім темне. Піднятими руками чоловік одчайдушно махає в наш бік, наче хоче сказати: "Не треба, не йдіть!"

Мені здається, що це божевільний. Він не хоче нас бачити.

Нема нікого дивного. Якщо це група Мальмгрена, їй було від чого збожеволити за 45 днів перебування за таких обставин.

(Далі буде.)

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВСЮДНОЮТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ І ЖУРНАЛИ:

- "УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" — одиникий український робітничий часопис в Канаді; виходить три рази на тиждень. Передплата: \$4.00 на рік, \$2.00 на півроку.
  - "ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" — одиникий дійсно фармерський український часопис в Канаді, що боронить інтереси працюючого фармерства. Передплата: \$2.00 на рік, \$1.00 на півроку.
  - "РОБІТНИЦЯ" — одиникий журнал в українській мові для працюючого жіноцтва, виходить два рази на місяць. Передплата: \$1.50 на рік, 50 центів на півроку.
  - "СВІТ МОЛОДІ" — одиникий журнал в українській мові для української роб.-фарм. молоді, виходить раз на місяць. Передплата лише 50 центів на рік.
- Передлату на повні часосипи й журнали досилайте або на имя кожного часосипи зокрема, або на имя й адресу:
- WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N Ltd.**
Cor. Pritchard & McGregor St.,
Winnipeg, Man.